

دردگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

۲۰ کانون اول ۳۳۸

نومرو : ۴۱

ایکینجی سنه: دردنجی جلد

ادبیات تاریخی

آدم دده

مولوی طریقت منسوب شاعر ار آراسنده آدم دده ، ملی نظم طریقه نما یایله مشهوردر . عثمانی مملکتده یاشامش اولان طریقتارک هپسند بر موقع قبول بولارلق مقبلر یئشیدیرمن یونس طریزی ، یالکیز مولوی تکیه لنده دیکرلرینه مقیس بر موقع قازاناماشدیرکه ، یونیده « مثنوی » و « دیوان کبیر » طولایسیله عجم لسان وحرثک او محیطلرده تورک لسان وحرثه غلبه سینه عطف اتمک قابل ، حتی ضروریدر .

فی الحقیقه تصوفی خلقی ادبیاتیزی دهاسیله بنا ایدمن یونس آسره ، بوادیاتیه عصرلرجه مجراسنی تبدیل ایتکیزین دوام ایدمن بر جریان ویرمش ، یونک بوتون محصوللرینده یونس آسره نیک تأثیری - آرز چوق - دائماً حس ایدلشددر . مولوی طریقت منسوب شاعرلرک اثرلرینده بوتأثیرک موجود اولماسی ، صوفیانه اعتقادلری مثنوی نیک تلقین ایتدیکی تصوفی فکرلره استناد ایدمن بو شاعرلر اوزرینده ، مثنوی نیک طرز وروحیه چوق قطعی بر نفوذ اجرا ایتش اولدیفینه بارز بر دلیدر . نته کم مولوی شاعرلرینده بر قسمنکده یالکیز ملی نظم طریقه دکل ، عجم ادبیاتندن آلدیفنر شکلله بیله تورکجه یازمنه رغبت کوسترمیه رک حسلرینی عجم لسانیه ترنم ایتش اولمالری ، بودلاتی دهافضله ایضاح ایدر .

آدم دده عجم حرثه تابع مولوی شاعرلر نیک ادبی داتریمی خارجنده قالمش ، اولردن طریقه بعضاً تمایل کوسترمش اولقله برابر ، ملی نظم طریقه عجمی بنسبه مش ، یونک ادبی تلقیلرینی ، اثرلرله مولوی محیطنه ادخال وعادتا اوراده مدافعه ایتشددر . آسینه ادبیات تاریخنده موقع قازانیدیران آدم دده نیک بو خدمتیدر .

*

ثاقب دده نیک « سفینه النبیسه فی ذکر خلفای الطریقه العلیه المولویه » سندده ، أسرار دده نیک مولوی شاعرلرینده بحث مشهور تذکره مسنده سوبلکارینه نظر آ : آدم دده ، آنطالیهده دوغدی . باباسی چاوش زاده خاندانندن محمد چاوش ، اونکده باباسی درویش مصطفی نامنده برزاددر . [آنطالیه لواسی تاریخی ، ص ۱۱۱] آدم دده ، ثروت و سوامانیله مملکتک اعیان ار آراسنده صایلان عائله سنک صحابنده یه آنطالیهده بو بودی . خانان و عیال و اتباع صاحی اولدی . نفسی ایچون عرفان و فضیلت تمایلیله مشغول ایکن قلبنده بولدی حق عشق اونی ، زنجیر قیران محمد دده نیک رهبر لکیله مولوی لکه انسابه سوق ایتدی . باباسیله آتیه سنک وفاتلرینده صوکر ، کواکبی بوسبوتون الاینه ربط ایتدی ، تأثرینی ، فلاکتک آغیرلنی ، معنوی عشقنک شدتی ایچنده اونومغه چالیشدی .

منظومه :

بر بولجی

بولجی ! برکون کلیدده اکر بولک اوغراسه ،
طوبراغنده قان توتن بو مقدس ایلرزه .
هر خرابه اوکنده ادرنه دن تا قارصه
قادار یاشلی کوزلره آغلا دیز چوکوب یره .

بولجی اکر قلدیندن ، سوکیدن داهای بوسک
داهای کنیش بر الهام آراسه ک حیاتکده .
فانیلکدن قور تولوب تا کواکبه بوسکه ملک
احتراسی یاشاوسه هر آرزو ک آلتنده ،

قابک حرمتله چارپسین هر مزارک یاننده ،
بیلکه بو شهیدلره ابدیت باش اکر ،
اولوم جیجک آچشدی بوکنجیلرک فانیده
ظفر بر هاله درکه کیلکری بکلر .

شرافی دستانی آتاق بامدی نیک یرک
قلبدن دیوارسک بولجی ، حافظه کده هر کیجه
بر آتشی طوفانده صاورولان کیلکری
قیزیل قوسی آتشدن ایزلره چیزیلدیجه .

احمد صمدی

۱۹ کلون اول ۱۳۳۸

« عزیزموی ایلک ترنات فی باره قلمی مطابق اصول
صوفیانه و اشعار حالت شعاری بی تکلف و عاشقانه در . »
جمله سیله آدم دده نیک یونس طریقه انما کتی پک
صریح اولارلق اشارت ایدیور .

آدم دده ، تورکجه شعرلرینده ماعدا ، فارسی
غزلریازمش ، فقط باصل شخصیتی تورکجه نظرلرله ،
بالخاصه یونس طریقه نیک الهیاریله ثابت ایتشددر .

آدم دده نیک ، عجم تأثیر نیک شدله و دائماً غالب
اولدینی مولوی محیطنده ، ملی طریقه رغبتی ، اونک
روخنده کی سونمز حق عشقنک بر نتیجه سیدر .
تحسیناتی ضبط وقید ایدره کن صنعت آندیشه سندن
تمامیله آزادده قالان بومولوی شاعری ، خروشان
کولکنک دیوینلرینی نامتناهی بر عطش ایچنده عادتا
کلنکاری کی یازیورمش ، صنعتک قیدلرینه ، تکلفلرینه
قطعیاً التفات ایتمه مشدر . آدم دده الهامی تنظیم
ایتمکیزین تثبیت ایدمن وطینتی یونسک مقبلری زند
متصوفلرکی شعری صنعت قصیده سوبله یه یونک
ایچون دائماً صمیمی قالان بر شاعر در . آسینه ادبیات
تاریخنک صحیفه لرنده موقع تأمین ایدمن ، بر آرز
اول عرض ایتدیکن خدمتیه بر لکده اونک بوسیمیلکی ،
صمیمی اولتی مریئیدر .

محمد هلال

نهایت ، مرشدی زنجیر قیران محمد دده دن آذن آلدی ،
هم کیردیکی طریقته انتسابی تکمیل ، همده یرنیک
مرقدینی زیارت مقصدیه قوسیه یه ، اورادنده استانبوله
کلدی ، قوله قایسی درگاهنده مثنوی شارجی رسوخ
اسماعیل دده نیک ارشاد و تریب سینه مظهر اولدی .
رسوخ اسماعیل دده نیک [۱۰۴۱] تاریخنده وفاتندهده ،
مشار الیهک یرینه درگاهک مشیخته کیدی . تکیه سی
زماننده عاشق ، عارف و مجبی ایدی . دورنیک
رجالندن بر جوگی مجبلی ، مریدلری میاننده ایدی .
آدم دده ، قترایه دائمی صدقه و احسانیه ده
مشوریدی . « بذل وجود و عطایای فراوانلری بر حده
بالغ ایدیکه بر بی نوبه بخشش فرما اولسلر لافل
یوز دینار احسان یوز یرلردی و بوکونه صورت پذیرده
بخششلری بین الناس مدار بحث اولوب کیمی کیمیایه ،
کیمی کرامته حل ایدوب هرکس مبلغ رأینه کوره
سوز سولردی . حتی سلطان مراد رابع بر دغه
شیخ موی الیهی جمیع فقراسیله سرای هایه دعوت
ایدوب قرائت مثنوی وسایع و صفادن صوکر ا یوز
دینار عطیه شاهانه احسان ایتیکه عزیز مشارالیه متعظن
اولوب من بعد بخشش درویشانه اولان اون سکیز
عددی متجاوز احسان یوزمیدیر . » آدم دده ،
مملکتکده کی آباء و اجدادی اوقاتک فاقشدن حصه سینه
اصابت ایدمن یاره هر سینه ارسال اولوندینی وقت ،
کندیسینه برجه بیله آیینمیزین یونک هپسین قترایه
توزیع ایدوردی . ایشته بوساحت و احسانندن دولای
« ابوالفقر » عنوانی قراشدی .

آدم دده [۱۰۶۳] تاریخنده حج مقصدیه بوله
چیقدی ، فقط مقصدینه وصول کندیسینه میسر
اولمادن مصرده وفات ایدره رک مهر مولویخانه سی
خطیره سینه دفن ایدلیدی . وفاتک تاریخی « خراس
مجانندن شاعر نثاری » سوبله مشدر :

اصول دوری چون آدم آفتدینک تمام اولدی
دیدم آبا بو کار دلخواه کیم مقیددر
بوافکار ایلخ خواب آلود ایکن بودیده ملیم
کوروندی روح مولاماکه اول توری آیددر
بیوردی ای نثاری بویه تحریر ایلخ تاریخی
« دکدر دور آدم کیدی او دور محمددر »

أسرار دده وصفاتی تذکره لریله ثاقب دده سیفنده
سندده آدم دده نیک ترجمه خانه دائر بوانه بیله معلومات
بوندن عبارتدر .

*

آدم دده نیک کرکجه ایلک کرک عروضه یازمش
السی و غزللری وارددر . « آنطالیه نیک مسلم کتبخانه
سندده کندی خط دستیل بر دیوانی موجود ایکن
یقین بر زمانده اورتدن غائب اولدینی دیوانی کورلردن
ایشیتدم . [آنطالیه لواسی تاریخی ، ص ۱۰۷] »
أسرار دده ، تذکره مسنده آدم دده نیک شعری
حقنده : « شیوه شعرلری اکثریاً السیات و الهامات
قیلندن اولوب اصول صوفیانه بسته السیاتی لآن
مدار ذکر و توحیددر » دیور . صفاتی ایه :